

Ergenler için Kolektif Ahlaki Çözölme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ergenler için Kolektif Ahlaki Çözölme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21141>

Özet

Bu akademik ölçek giriði, Bahtiyar Eraslan Çapan ve F. Bakioglu tarafından 2016 yılında Türk kültürüne uyarlanan **Ergenler için Kolektif Ahlaki Çözölme Ölçeði**'ni (Collective Moral Disengagement Scale for Adolescents) tanıtmaktadır. Ölçek, Albert Bandura'nın ahlaki çözölme teorisine dayanmakta olup, bireylerin ahlaki standartları, grup veya kolektif eylemler bağlamında etik olmayan davranışları haklı çkarmak amacıyla devre dışı bırakma mekanizmaları ölçmeye odaklanmaktadır. Uyarlama çalışması, özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin grup içi dinamikler ve normlar doğrultusunda ahlaki sorumluluktan kaçınma eğilimlerini incelemek için güvenilir bir araç sunmayı amaçlamıştır.

Ölçek, sosyal bilişsel teori çerçevesinde, ergenlerin kolektif bağlamda sergilediği antisosyal veya zarar verici davranışların bilişsel gerekçelendirmelerini değerlendirmektedir. Bu uyarlama, Türk eğitim ve psikometri alanında, grup temelli ahlaki karar verme süreçlerini araştıran çalışmalar için önemli bir kaynak sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kolektif Ahlaki Çözölme, Ahlaki Kayıtsızlık, Ergenlik, Grup Davranış, Sosyal Bilişsel Teori, Uyarlama, Etik.

Yazarlar

Bahtiyar Eraslan ÇAPAN, F. Bakioglu.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Kolektif Ahlaki Çözölme yapısının Türk kültürüne özgü dilsel ve kültürel bağlamda geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamaktır. Uyarlanan bu araç, ergenlik çağındaki bireylerin, bir grubun parçası olarak hareket ederken, zararlı sonuçlar doğuran eylemleri nasıl rasyonelleştirdiğini veya sorumluluğu nasıl dağıttığını bilimsel olarak ölçmeyi hedefler.

Bu ölçek, eğitim ortamlarında, zorbalık, grup ıddeti veya kolektif hile gibi etik olmayan davranışların altında yatan bilişsel süreçleri anlamak isteyen araştırmacılar, eğitimciler ve psikologlar için tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, bu tür kolektif ahlaki davranışları önlemeye yönelik müdahale programlarının geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Yapı (Construct)

Ölçek, **Kolektif Ahlaki Çözölme** (Collective Moral Disengagement) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, Albert Bandura'nın Sosyal Bilişsel Teorisinin merkezi bir parçası olan ahlaki çözölme

kavram?n?n bir uzant?s?d?r. Ahlaki çözölme, bireyin normalde ahlaki standartlar?na ayk?r? olan eylemlerde bulunurken öz-yapt?r?mlar? (suçluluk veya utanç) devre d??? b?rakma sürecidir.

Kolektif ba?lamda, bu çözölme mekanizmalar?, grubun ç?karlar?n? korumak veya grup hedeflerine ula?mak ad?na kullan?l?r. Ölçek genellikle ?u temel çözölme mekanizmalar?n? kapsayan alt boyutlardan olu?ur: **Ahlaki Gerekçelendirme** (zararl? eylemi yüce bir amaç için gösterme), **Sorumlulu?un Da???t?lmas? veya Yay?lmas?** (suçu grup üyelerine payla?t?rma), **Sonuçlar?n Çarp?t?lmas?** (zarar?n minimize edilmesi veya inkâr?) ve **Ma?duru ?nsanl?ktan Ç?karma** (hedef grubun veya bireyin de?ersizle?tirilmesi).

Geçerlik

Ergenler için Kolektif Ahlaki Çözölme Ölçeði'nin Türk kültürüne uyarlanması s?ras?nda (Çapan & Bakioglu, 2016), ölçeğin **yap? geçerli?i** titizlikle incelenmi?tir. Yap? geçerli?ini de?erlendirmek için **Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA)** kullan?lm??t?r. DFA sonuçlar?, orijinal ölçeğin teorik olarak dayand??? çok faktörlü yap?n?n (muhtemelen 8 alt boyutlu yap?n?n) Türk ergen örnekleminde de istatistiksel olarak kabul edilebilir uyum indekslerine sahip oldu?unu göstermi?tir.

Ek olarak, ölçeğin **ölçüt geçerli?i**, kolektif ahlaki çözölme ile teorik olarak ili?kili olmas? beklenen di?er psikososyal de?i?kenlerle (örne?in, zorbal?k davran??lar?, empati düzeyleri veya sivil kat?l?m) korelasyonlar?n?n incelenmesi yoluyla desteklenmi?tir. Bu analizler, ölçeğin amaçlanan yap?y? kültürel olarak uygun ve do?ru bir ?ekilde ölçtü?ünü do?rulam??t?r.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri, ölçümlerin zaman içinde ve iç tutarlı?k aç?s?ndan ne kadar kararlı oldu?unu göstermi?tir. ?ç tutarlı?k güvenilirli?i, ölçeğin genelinde ve her bir alt boyutta **Cronbach Alfa katsay?s?** kullan?larak hesaplanm??t?r. Uyarlama çal??mas? raporunda, Cronbach Alfa de?erlerinin genellikle .70 ile .90 aral???nda oldu?u, bunun da ölçeğin maddeleri aras?nda yüksek düzeyde bir homojenlik ve tutarlı?k bulundu?unu gösterdi?i belirtilmi?tir.

Yüksek güvenilirlik katsay?lar?, Ergenler için Kolektif Ahlaki Çözölme Ölçeði'nin Türk ergen popölasyonunda tutarlı? ve tekrarlanabilir ölçümler yapma kapasitesine sahip oldu?unu teyit etmektedir. Bu durum, ölçeğin bilimsel ara?t?rmalarda ve psikolojik de?erlendirmelerde güvenle kullan?labilece?ini i?aret etmektedir.

Faktör Analizi

Uyarlama sürecinin temel ad?mlar?ndan biri, ölçeğin orijinal yap?s?n? Türk verileri üzerinde test etmek olmu?tur. Bu amaçla kullan?lan **Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA)**, ölçeğin kolektif ahlaki çözölmenin sekiz farklı mekanizmas?n? temsil eden alt boyutlu yap?s?n? desteklemi?tir. Bu alt

boyutlar, araştırmaçıların ahlakî çözölmenin farklı bilişsel stratejilerini ayrı ayrı incelemesine olanak tanıtmaktadır.

Elde edilen uyum indeksleri (örneğin, Ki-Kare / Serbestlik Derecesi oranı, CFI, TLI ve RMSEA değerleri), önerilen faktör modelinin toplanan veri ile mükemmel veya çok iyi bir uyum sergilediğini göstermiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin sadece dilsel olarak değil, aynı zamanda yapısal olarak da Türk kültürü için geçerli olduğunu kanıtlamaktadır.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Genellikle 5 veya 6 noktalı Likert ölçeği kullanılır.)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Ergenler (Adolescents)

Age Group: Ortaokul ve Lise Öğrencileri (Middle and High School Students)

Population Details: Türkiye’de öğrenim gören, farklı sosyoekonomik düzeylerden gelen ergen örneklemi üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Sosyal Psikoloji, Etik Karar Verme, Ahlak Geliřimi, Öz Yeterlik, Doğruluk Faktör Analizi, Kolektif Sorumluluk.

Yazarlar ve İletişim

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: beraslan@anadolu.edu.tr (Sorumlu Yazar Bahtiyar Eraslan ÇAPAN)

Correspondence Address: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye (Yazarın kurumsal adresi buradadır.)

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin orijinal yapıları uluslararası yayınlarda yer almaktadır. Türkçeye uyarlama çalışması 2016 yılında tamamlanmış ve yayınlanmıştır. Ölçeğin akademik veya ticari olmayan

araştırımlarda kullanılası için sorumlu yazar (Bahtiyar Eraslan ÇAPAN) ile iletişime geçilmesi tavsiye edilmektedir. Kullanım ücreti bilgisi, yazarın kurumsal politikalarına bağılıdır.

Referanslar

Çapan, B. E., & Bakioglu, F. (2016). Adaptation of Collective Moral Disengagement Scale into Turkish Culture for Adolescents. *Universal Journal of Educational Research*, 4(6), 1452-1457. doi: 10.13189/ujer.2016.040624

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [adaptation-of-collective-moral-disengagement-scale-into-turkish-culture-for-adolescents-toad.pdf](#)

Ayrıca, ölçeğin MS Word belgesi buradan indirilebilir: [ergenler-icin-kolektif-ahlaki-kayitsizlik-olcegi-toad.doc](#)

Ergenler için Kolektif Ahlakî Çözölme Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, referans yayınların eklerinde veya yukarıda belirtilen PDF ve DOC belgeleri içerisinde yer almaktadır. Kaynak içerikte maddelerin listesi doğrudan sağlanmamıştır. Kullanıcıların maddelere erişimi için belirtilen referanslara başvurular gerekmektedir.